

Deventer Verhaal eindjaren '60

Rellen op school.

Zijn ogen glinsteren wanneer de Deventer historicus Johan van der Veen vertelt over het popconcert van Blues Dimension in juni 1969 in het Hervormd Wijkgebouw aan de Van Vlotenlaan in Deventer. Het concert loopt finaal uit de hand en de 16 jarige gymnasiast Johan van der Veen zet een dag later zijn eerste schreden op het pad van een politieke activist.

Het concert van Blues Dimension in het Hervormd Wijkgebouw wordt gegeven op een schoolavond van de HBS, de MMS en het Alexander Hegius Gymnasium.

Wanneer de buurt klaagt over geluidsoverlast, grijpt de rector van het Gymnasium in. Hij legt het concert stil.

Daarmee roept hij de toorn van de aanwezigen over zich af. Iemand grist de microfoon uit zijn, iemand haalt Blues Dimension terug uit de kleedkamer, 300 scholieren stampen, klappen en klimmen op tafels en stoelen.

'We want blues!. We want blues! We want blues!' Met het accent op want.

Tien minuten later staat een politie-eenheid met overvalwagens voor de deur.

De scholieren worden met wapenstokken het Hervormd Wijkgebouw uit gedreven.

'Het was een echte rel', zegt Johan van der Veen. 'Het ging er hard aan toe, maar het kon wat ons betreft niet hard genoeg gaan! Onze feestavond was naar de kloten!'

Zijn ogen glinsteren.

Het wemelt in 1969 van de rellen in het onderwijs.

Een schoolkrantredacteur, die een kritisch stuk over de school niet mag plaatsen.

Een langharige die door de schoolleiding naar de kapper wordt gestuurd.

Een rector die een avond over drugs met de schrijver Simon Vinkenoog verbiedt.

Een jongen die van school wordt gestuurd, omdat hij de klas binnenkomt met de vraag: 'Valt er hier nog wat te neuken?'

Discussies over het onderwijsprogramma in de Deventer Kweekschool en in de Landbouwschool...er zijn bezettingen, er wordt gestaakt! Er wordt zelfs een Scholierenenvakbond opgericht.

Schreden op het pad van een politieke activist.

Ik werk in het Jongerencentrum De Zambar hoek Brink-Menstraat en in dat centrum komen linkse studenten en scholieren.

Het centrum is van de Stichting Sociaal Cultureel Werk Deventer en de voorzitter van deze stichting, Aart Oudemans, heeft zijn zoon Wouter naar mij verwezen, want er is werk aan de winkel en ik heb een stencilmachine.

Een dag na de rel rond het concert met Blues Dimension zit ik met Wouter Oudemans en met Johan van der Veen aan tafel.

Nee, het gaat niet over het onderwijs

De gymnasiasten doen mee aan een demonstratie tegen een show van 3 mijnenvegers, die het komende weekend aanleggen aan de Wellekade.

Er is eindjaren '60 onder scholieren en studenten een sterk opkomende beweging tegen het leger, tegen de bewapeningswedloop Oost-West en tegen de Vietnamoorlog. Boudewijn de Groot ('Meneer de president' en Bob Dylan ('The times they are in changing') zijn de pophits van die jaren.

Wouter, Johan en andere leden van de Scholierenbond afdeling Deventer willen beslagen ten ijs komen.

Ze maken een spandoek met bloedrode letters op een wit laken. We kijken bedenkelijk, maar het staat er: 'Marinier moordvak!'

Er wordt een brandbrief op een carbonvel (stencil) getypt.

'De marine en de NAVO zijn waakhonden van het kapitalisme... Ze zijn niet voor de vrede, ze zijn voor de oorlog.... We krijgen hier oorlogspropaganda voorgeschoteld. Daar zitten we niet op te wachten....Trossen los, kap de trossen van de mijnenvegers los!' Het is krasse taal, maar het staat er.

'Hoeveel stencils hebben jullie nodig?'

'Drie duizend!'

'Drie duizend?!'

Wouter Oudemans zegt bij elke vraag over het gebruik van de ruimte en materialen: 'M'n vader vindt het goed!'

'En jullie vader?' vraag ik aan de anderen.

Bijna tegelijk zeggen ze: 'Mijn vader weet van niks!'

Daar gaan ze.

Het spandoek met de tekst 'Marinier moordvak!' hangt een uur aan de stadsmuur op het Bergschild.

'Het is de muur van ons huis!' roept Wouter tegen een geallarmeerde politieagenten.

'Het is jullie muur, maar wij moeten er tegen aan kijken!' roepen de agenten terug.

Vrijheid van meningsuiting? Had je gedacht.

Wouter heeft de keuze tussen het spandoek weghalen of een proces verhaal. Met tegenzin doet hij het eerste.

De jongen, de rector en de politieman.

Op zaterdagmiddag, nog voordat hij zich heeft kunnen aansluiten bij de demonstratie, wordt Johan van der Veen gearresteerd met een boodschappentas met 3000 stencils.

Hij wordt opgebracht naar het politiebureau in het gemeentehuis.

Daar zit hij ruim twee uur in een cel.

Om 5 uur wordt hij eruit gehaald door een politieman in burger. Het is de vader van een meisje bij hem op school. Hij ruikt naar drank.

Hij zegt: 'Zijn je ouders niet thuis? Niemand neemt de telefoon op bij jullie thuis!'

'Mijn ouders zijn naar de markt en daarna gaan ze koffie drinken bij familie.'

'Jij bent Johan van der Veen, is het niet? Ik zit hiernaast met de rector van je school bij de Heerensociëteit. Hij zegt dat jij een actievoerder bent, maar wel een eerlijke jongen. Was het jullie bedoeling om de trossen los te maken?'

'Dat is symbolisch bedoeld.'

'Symbolisch! Symbolisch!' gromt hij. 'Dus het was niet de bedoeling om geweld te gebruiken? ...Goed, dan kun je gaan! Die tas met stencils neem ik in beslag!'

Johan volgt de politieman door een klein gangetje, dat op het Grote Kerkhof uit komt.

De politieman loopt zonder op of om te kijken naar de Heerensociëteit aan de Grote Poot.

Wanneer Johan thuis de fiets in de schuur zet, zijn zijn ouders net binnen.

Johan van der Veen wordt docent geschiedenis en rector van scholengemeenschappen.

'Had je wel eens rellen op je school?' vraag ik.

'Nooit!' zegt hij, 'De tijden zijn veranderd. Het woord democratisering heb ik de afgelopen 30 jaar niet meer gehoord. Het Maagdenhuis in Amsterdam is nog keer bezet, maar verder..? Ik zou het niet weten!'

'Wacht!' zegt ie even later. 'Ik las van de week dat de rector van een middelbare school in Amersfoort scholieren verbood om met blote buiken en diepe decolletés op school te komen!'

'Het begint al weer te kriebelen in het onderwijs!' zeg ik.

